

Utrikesdepartementet
103 33 Stockholm

ud.hi.remiss@regeringskansliet.se
kopia till: ud.registrator@regeringskansliet.se

Remissvar om Kompletterande promemoria till betänkandet enhetlig och effektiv marknads kontroll (SOU 2020:49) – förslag till förordningsändringar del 2

Sammanfattning

Kemikalieinspektionen tillstyrker förslagen till

- förordning om ändring i förordningen (1998:940) om avgifter för provning och tillsyn enligt miljöbalken
- förordning om ändring i förordningen (2003:208) om förbud mot vissa metaller i bilar
- förordning om ändring i offentlighets- och sekretessförordningen (2009:641).

Kemikalieinspektionen tillstyrker förslaget till förordning om ändring i förordningen (2004:13) om EG-gödselmedel men avstyrker bemyndigandet till Kemikalieinspektionen att meddela föreskrifter om avgifter.

Kemikalieinspektionen tillstyrker förslaget till förordning om ändring i miljötillsynsförordningen (2011:13) men avstyrker utformningen av 2 kap. 21 § första stycket 1, 3 och 4.

Kemikalieinspektionen har inga synpunkter på förslaget till förordning om ändring i förordningen (2012:861) om farliga ämnen i elektrisk och elektronisk utrustning men kommenterar en bestämmelse som behöver ses över.

Kemikalieinspektionen avstyrker inte förslag till förordning om ändring i förordningen (2014:1039) om marknads kontroll av varor och annan närliggande tillsyn men framför en synpunkt på definitionen i förordningen.

Därutöver har Kemikalieinspektionen ett antal synpunkter som utvecklas närmare i remissvaret.

Kemikalieinspektionen avstår från att yttra sig om övriga förordningsförslag i remissen.

Allmänna synpunkter

I förslagen till förordningar används både uttrycket ”kontroll enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/1020” och ”marknadskontroll enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/1020”. Kemikalieinspektionen förespråkar att uttrycket ”marknadskontroll enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/1020” används för att förtydliga den kontroll som avses. I vart fall anser myndigheten att uttrycket bör vara detsamma i samtliga förordningar.

I det följande redogör Kemikalieinspektionen för sina synpunkter utifrån de respektive förordningarna.

1.10 Förslag till förordning om ändring i förordningen (1998:940) om avgifter för prövning och tillsyn enligt miljöbalken

Kemikalieinspektionen tillstyrker förslaget och ser positivt på att avgiftsbemyndigandet inte har begränsats vilket innebär att myndigheten framdeles med stöd av 6 kap. förordningen (1998:940) om avgifter för prövning och tillsyn enligt miljöbalken kommer att kunna ta ut en kemikalieavgift för marknadskontrollen.

I den föreslagna ändringen sker ingen ändring av 8 kap. 2 § förordningen om avgifter för prövning och tillsyn enligt miljöbalken, angående rätt att ta ut ersättning för kostnader för provtagning i samband med tillsyn av 14 kap. miljöbalken. Kemikalieinspektionen anser att det är oklart om ersättning för kostnader för provtagning även fortsättningsvis kan tas ut vid marknadskontroll eller om bestämmelsen behöver ändras.

1.14 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2003:208) om förbud mot vissa metaller i bilar

Kemikalieinspektionen tillstyrker förslaget men anser att hänvisningen avseende myndighetens ansvar bör ske till 2 § i den aktuella förordningen. I vart fall bör hänvisningen ske till artikel 4.2 a i direktivet om uttjänta fordon¹ för att tydliggöra myndighetens ansvar.

Om det framöver uppkommer andra ansvarsområden i direktivet om uttjänta fordon anser Kemikalieinspektionen att det då ska göras en bedömning av vilken myndighet som är mest lämplig att inneha marknadskontrollansvaret.

1.15 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2004:13) om EG-gödselmedel

Kemikalieinspektionen tillstyrker förslaget men avstyrker bemyndigandet till Kemikalieinspektionen att meddela föreskrifter om avgifter.

¹ Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/53/EG av den 18 september 2000 om uttjänta fordon.

Förslaget avser den nuvarande förordningen om EG-gödselmedel (förordning (EG) nr 2003/2003²). Den nya EU-förordningen om gödselprodukter (förordningen (EU) 2019/1009³) börjar tillämpas i sommar. Kemikalieinspektionen anser att hänvisningen i 4 § i förslaget till lagen (1992:1684) om EG-gödselmedel blir oklar i förhållande till Statens jordbruksverk som är utpekad ansvarig för tillsynen i den lagen. Lagen nämner bara tillsyn och inte marknadskontroll vilket kan leda till frågor om en myndighet har befogenheter att bedriva marknadskontroll.

Kemikalieinspektionen avstyrker förslaget att Kemikalieinspektionen ska få rätt att föreskriva om avgifter för marknadskontroll av EG-gödselmedel. I likhet med vad som gäller för övrigt avgiftsuttag avseende marknadskontroll på kemikalieområdet anser Kemikalieinspektionen att ansvaret för att meddela föreskrifter om avgifter bör ligga på regeringen, jfr 6 kap. förordningen (1998:940) om avgifter för kostnader för tillsyn och prövning enligt miljöbalken. Kemikalieinspektionen förordar att avgifter bör regleras i den nya nationella förordningen som kompletterar EU-förordningen om gödselprodukter.

1.21 Förslag till förordning om ändring i offentlighets- och sekretessförordningen (2009:641)

Kemikalieinspektionen tillstyrker den nya punkten i bilagan till offentlighets- och sekretessförordningen (2009:641).

Vid tillämpningen av 30 kap. 23 § offentlighet- och sekretesslagen (2009:400) (OSL) vid kontroll enligt EU:s kontrollförordning⁴ tillämpar Kemikalieinspektionen punkten 46 i bilagan till offentlighet- och sekretessförordningen. Om regeringen inte delar den uppfattningen behöver en punkt avseende EU:s kontrollförordning införas i bilagan för att uppgifter ska kunna sekretessbeläggas med stöd av 30 kap. 23 § OSL.

Kemikalieinspektionen delar inte bedömningen att artikel 17 i EU:s marknadskontrollförordning⁵ utgör en sekretessklausul (se avsnitt 5 sida 196 i promemorian). Myndigheten anser att artikeln är för allmänt hållen och anger inte

² Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 2003/2003 av den 13 oktober 2003 om gödselmedel.

³ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/1009 av den 5 juni 2019 om fastställande av bestämmelser om tillhandahållande på marknaden av EU-gödselprodukter och om ändring av förordningarna (EG) nr 1069/2009 och (EG) nr 1107/2009 samt om upphävande av förordning (EG) nr 2003/2003.

⁴ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625 av den 15 mars 2017 om offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet för att säkerställa tillämpningen av livsmedels- och foderlagstiftningen och av bestämmelser om djurs hälsa och djurskydd, växtskydd och växtskyddsmedel samt om ändring av Europaparlamentets och rådets förordningar (EG) nr 999/2001, (EG) nr 396/2005, (EG) nr 1069/2009, (EG) nr 1107/2009, (EU) nr 1151/2012, (EU) nr 652/2014, (EU) 2016/429 och (EU) 2016/2031, rådets förordningar (EG) nr 1/2005 och (EG) nr 1099/2009 och rådets direktiv 98/58/EG, 1999/74/EG, 2007/43/EG, 2008/119/EG och 2008/120/EG och om upphävande av Europaparlamentets och rådets förordningar (EG) nr 854/2004 och (EG) nr 882/2004, rådets direktiv 89/608/EEG, 89/662/EEG, 90/425/EEG, 91/496/EEG, 96/23/EG, 96/93/EG och 97/78/EG samt rådets beslut 92/438/EEG (förordningen om offentlig kontroll).

⁵ Europaparlamentet och rådets förordning (EU) 2019/1020 av den 20 juni 2019 om marknadskontroll och överensstämmelse för produkter och om ändring av direktiv 2004/42/EG och förordningarna (EG) nr 765/2008 och (EU) nr 305/2011.

vilka uppgifter som ska omfattas av sekretess. Det är även i linje med tidigare uttalanden om sekretessklausuler (se prop. 2006/07:110, s. 37–38 och s. 41). Det finns ingen bestämmelse om överföring av sekretess mellan myndigheter varvid uppgifterna måste omfattas av en preliminär sekretessgrund hos respektive myndighet. Enligt vår bedömning kan uppgifter bara sekretessbeläggas med stöd av 30 kap. 23 § OSL.

Kemikalieinspektionen vill uppmärksamma att då tillsynsbegreppet i 26 kap. miljöbalken har ändrats och inte längre innefattar tillsynsvägledning, kan det saknas stöd i 30 kap 23 § OSL att sekretessbelägga uppgifter som kommer in till myndigheten i rollen som tillsynsvägledande myndighet. Det är en fråga som behöver utredas för att säkerställa att den tillsynsvägledande myndigheten kan sekretessbelägga information som den får vid till exempel rådgivning.

1.23 Förslag till förordning om ändring i miljötillsynsförordningen (2011:13)

Kemikalieinspektionen tillstyrker förslaget förutom i delen om Kemikalieinspektionens tillsynsansvar i 2 kap. 21 §. I övrigt lämnar myndigheten följande synpunkter.

1 kap. 12 a § Redovisa utvärdering av marknadskontroll

Kemikalieinspektionen välkomnar regleringen om krav på redovisning av utvärderingen av marknadskontrollen. Kemikalieinspektionen vidhåller, vilket myndigheten har framfört i tidigare remissvar, att regeringen behöver meddela föreskrifter om hur uppgifterna ska lämnas eller ge bemyndigande till marknadskontrollmyndigheterna att meddela verkställighetsföreskrifter. Myndigheten anser att det bör finnas bestämmelser om hur rapporteringen ska göras för att få en enhetlig och effektiv rapportering.

Liknande rapportering ska göras enligt EU:s kontrollförordning men det saknas reglering av den inrapporteringen. Kemikalieinspektionen har för avsikt att utreda frågan och inkomma med en hemställan med förslag i syfte att säkerställa uppgiftsskyldigheten enligt EU:s kontrollförordning.

2 kap. 21 § Kemikalieinspektionens tillsynsansvar

Kemikalieinspektionen avstyrker uppdelningen i bestämmelsen avseende ansvar för tillsyn, kontroll enligt EU:s kontrollförordning respektive kontroll enligt EU:s marknadskontrollförordning (marknadskontroll). Kemikalieinspektionen skulle gärna se att punkterna 1, 3 och 4 i bestämmelsen skrevs ihop under punkten 1. Myndigheten kan bistå i det arbetet.

I den remitterade promemorian förtydligas inte vilka bestämmelser som utgör marknadskontroll respektive tillsyn i de rättsakter som anges i bilagan till EU:s marknadskontrollförordning. I prop. 2021/22:238 finns det en begränsad skrivning om vad som utgör tillsyn respektive marknadskontroll. Det är fortfarande otydligt vilka krav i de olika rättsakterna som utgör marknadskontroll och vad som utgör tillsyn.

Som Kemikalieinspektionen förstår uppdelningen i punkterna 1 och 4 avser den att ange vilka rättsakter enligt vilka myndigheten ska bedriva marknadskontroll utifrån definitionen i EU:s marknadskontrollförordning. Kemikalieinspektionen anser inte att uppdelningen medför någon tydlighet i vad som utgör marknadskontroll respektive tillsyn. Kemikalieinspektionen anser att uppdelningen i stället kan medföra en tolkning att kontrollen av alla krav i rättsakterna utgör marknadskontroll.

I fjärde punkten anges också uttryckligen två direktiv. Kemikalieinspektionen förstår det som att direktiven anges för att förtydliga att det finns bestämmelser i dessa direktiv som avser marknadskontroll men att direktiven även omfattas av punkten 1 genom att de är genomförda med stöd av 14 kap. miljöbalken. Att ange direktiven särskilt kan också tolkas som att kontrollen av alla krav i direktiven utgör marknadskontroll och att direktiven inte längre omfattas av tillsyn enligt den första punkten. Det leder till att det blir oklart vad som gäller för andra direktiv som är genomförda i eller med stöd av 14 kap. miljöbalken.

Enligt nuvarande lydelse av 2 kap. 21 § inkluderar 14 kap. miljöbalken all lagstiftning som genomförts med stöd av kapitlet, inklusive implementerade EU-direktiv. Detsamma gäller 2 kap. 19 § miljötillsynsförordningen, vilken inte tar upp de direktiv som är genomförda med stöd av 14 kap. miljöbalken. Det blir oklart vad som omfattas i referensen till 14 kap. miljöbalken, både avseende de två direktiv som anges särskilt och för de direktiv som inte nämns i 2 kap. 21 §. Konstruktionen i bestämmelsen kan också leda till en otydlighet vad gäller Kemikalieinspektionens tillsynsansvar för direktiv som inte anges särskilt i förslaget till 2 kap. 21 §. Ifall dessa bestämmelser i fortsättningen inte ska anses omfattas av 14 kap. miljöbalken kan det framstå som att Kemikalieinspektionens nuvarande tillsynsansvar för bestämmelserna bortfaller. Det gäller t.ex. bestämmelserna om rapportering av särskilt farliga ämnen i varor till den s.k. SCIP-databasen. Bestämmelserna finns i avfallsdirektivet och har implementerats i Kemikalieinspektionens föreskrifter med stöd av 14 kap. miljöbalken. Sammanfattningsvis anser Kemikalieinspektionen att uppdelningen medför flera oklarheter, varför myndigheten anser att punkterna bör skrivas ihop. Vidare anser myndigheten att det behöver förtydligas vilken typ av kontroll som ingår i begreppet marknadskontroll i förhållande till tillsyn.

I förslaget sker hänvisningar direkt till EU-direktiv i stället för till den genomförda författningen. Om punkterna 1, 3 och 4 skrivs samman uppstår inte den problematiken. Kemikalieinspektionen anser i vart fall att hänvisningarna i stället ska ske till den nationella regleringen i vilken direktivet har genomförts.

Kemikalieinspektionen tillstyrker att myndigheten kan utföra marknadskontroll i alla led i distributionskedjan. Den möjligheten omfattar bara kontroll enligt EU:s marknadskontrollförordning och inte EU:s kontrollförordning eller tillsyn av kemiska produkter och biotekniska organismer enligt miljöbalken. När myndigheten nu ska bedriva tillsyn och marknadskontroll enligt samma rättsakter kan det uppstå situationer där myndigheten har mandat att bedriva marknadskontroll men inte har mandat att bedriva tillsyn. Det kan leda till ineffektivitet i enskilda ärenden när delar av ärendet måste lämnas över till kommunen. För att underlätta och effektivisera

tillsynen av kemiska produkter och biotekniska organismer där myndigheten inte har ansvar för samtliga led har Kemikalieinspektionen för avsikt att utreda frågan vidare och inkomma med en hemställan om att utöka myndighetens mandat.

2 kap. 22 § Material som kommer i kontakt med livsmedel

Kemikalieinspektionen anser att ansvaret för tillsynen av RoHS-direktivet⁶ blir oklart när bestämmelsen i 2 kap. 22 § fortfarande anger 14 kap. miljöbalken, då RoHS-direktivet är genomfört med stöd av 14 kap. miljöbalken. Myndigheten har även vid tillämpningen av straffbestämmelsen i 29 kap. 3 § första stycket 2 miljöbalken bedömt att RoHS-direktivet omfattas av 14 kap. miljöbalken. Om direktivet anses ingå i 14 kap. miljöbalken anser myndigheten att det skulle vara tydligare om det infördes ett undantag att Livsmedelsverket inte har ansvar för tillsynen när det gäller RoHS-direktivet.

2 kap. 24 § Batterier

Som Kemikalieinspektionen förstår förslaget i 2 kap. 24 § 2 b har Naturvårdsverket ensamt ansvar för marknadskontrollen av batteridirektivet⁷. Delar av batteridirektivet är genomfört i förordningen (1998:944) om förbud m.m. i vissa fall i samband med hantering, införsel och utförsel av kemiska produkter. För dessa delar har Kemikalieinspektionen ansvar för tillsynen. Kemikalieinspektionen anser att den nuvarande uppdelningen bör kvarstå.

2 kap. 37 och 38 §§ Samordning av samarbete

I artikel 1.2 h i EU:s kontrollförordning anges ”krav för utsläppande på marknaden och användning av växtskyddsmedel samt vad gäller hållbar användning av bekämpningsmedel, med undantag för utrustning för spridning av bekämpningsmedel”. I förslaget saknas ”användning av växtskyddsmedel” vilket bör anges.

2 kap. 32 b § Kommunens tillsynsansvar

Kommunernas ansvar vid marknadskontroll begränsas enligt förslaget till att kontrollera att kemiska produkter, varor och förpackningar uppfyller krav i fråga om information vid tillhandahållande på marknaden, innehållsförteckning, märkning och utformning av förpackningar. Skrivningen i 32 b § är snävare än den kontroll som kommunerna utför i dagsläget. Myndigheten anser att kommunerna bör kunna fortsätta utföra den kontroll som de gör i dagsläget, vilket bland annat inkluderar att genomföra analyser. I prop. 2021/22:238 s. 197–198 anges det att det ska vara möjligt för kommuner att ingå en överenskommelse med en marknadskontrollmyndighet om att utföra även andra uppgifter. Det anges även att förutsättningarna för sådana överenskommelser bör regleras på förordningsnivå. Kemikalieinspektionen saknar en sådan reglering i förslaget. Myndigheten förutsätter att de kommuner som har en vana av att till exempel utföra analyser även ska få

⁶ Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/65/EU av den 8 juni 2011 om begränsning av användning av vissa farliga ämnen i elektrisk och elektronisk utrustning.

⁷ Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/66/EG av den 6 september 2006 om batterier och ackumulatörer och förbrukade batterier och ackumulatörer och om upphävande av direktiv 91/157/EEG.

möjlighet att göra det framöver. Kemikalieinspektionen utgår ifrån att det införs en möjlighet att träffa en överenskommelse eller att det sker en ändring i bestämmelsen så att kommuner även fortsättningsvis kan utföra analyser.

EU:s kontrollförordning

Enligt artikel 10.2 i EU:s kontrollförordning ska de behöriga myndigheterna upprätta en förteckning över aktörer och hålla den uppdaterad. I prop. 2019/20:137 s. 55 angavs att det fanns behov att införa kompletterande bestämmelser bland annat i fråga om hur de behöriga myndigheterna ska uppfylla skyldigheten enligt EU:s kontrollförordning. Någon sådan skyldighet återfinns inte i förslaget. Kemikalieinspektionen ser gärna att det införs kompletterande bestämmelser för att tydliggöra kravet på förteckningen och hur den ska uppdateras.

I 26 kap. 36 § miljöbalken finns ett bemyndigande angående rapporteringssystem som inte har utnyttjats i det remitterade förslaget. Kemikalieinspektionen anser att det finns ett behov att förtydliga vilka uppgifter som måste registreras och hur.

Rättelser

2 kap. 30 a § första stycket 1 bör hänvisa till 1107/2009. I 2 kap. 36 § bör hänvisningen vara till artikel 28 och 31. I 2 kap. 38 § bör hänvisningen vara till förordningen (2014:425) om bekämpningsmedel. I 2 kap. 40 § bör hänvisningen vara till 37–39 §§.

1.30 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2012:861) om farliga ämnen i elektrisk och elektronisk utrustning

Kemikalieinspektionen har inga synpunkter på förslaget men noterar att det i förslaget inte sker någon ändring av 34 § andra stycket förordningen (2012:861) om farliga ämnen i elektrisk och elektronisk utrustning, avseende hänvisningen till Livsmedelsverkets tillsynsansvar.

1.37 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2014:1039) om marknads kontroll av varor och annan närliggande tillsyn

Kemikalieinspektionen avstyrker inte förslaget men anser att det finns en otydlighet vad gäller definitionen av marknads kontroll i förordningen och begreppet ”kontroll enligt förordning (EU) 2019/1020” som används i miljöbalken. Enligt definitionen i den aktuella förordningen är en marknads kontrollmyndighet en statlig myndighet som ansvarar för att utföra marknads kontroll. Begreppet marknads kontroll är också definierat i förordningen. Definitionerna i förordningen stämmer inte med hur termerna används i miljötillsynsförordningen, där marknads kontrollmyndigheterna i stället bedriver ”kontroll” enligt marknads kontrollförordningen.

Kemikalieinspektionen anser att detta är ett ytterligare argument för att konsekvent använda begreppet ”marknads kontroll enligt förordning (EU) 2019/1020”.

I detta ärende har generaldirektören Per Ängquist beslutat. Louise Modin har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också Johan Forsberg, Jörgen Rosberg, Lisa Ekstig och Mariana Pilenvik deltagit.

Per Ängquist

Louise Modin

Beslutet är på grund av rådande situation med coronaviruset inte signerat.